

Hogy az efféle gyászjelentések nem kötődnek társadalmi réteghez vagy foglalkozáshoz, azt több adatom is bizonyítja. Példaként álljon itt – felesége szíves engedelmével – Dávidovics Sándor volt kedves kollégám és barátom édesanyja elhunytakor megjelentetett gyászjelentése, illetőleg annak értelmezése. Kollégám gyermekkorában elveszítette édesapját, Dávidovics Ferencet. Édesanyja, Jámbor Rozália – akit nem volt férje után hívtak *Feri Rozi*-nak, hanem apja, Jámbor Ferenc szólitónévét (*Feri*) kapta ragadványnévként – másodsor Kövesdi Györgyhöz ment feleségül. De sem Dávidovics Ferencnéként, sem Kövesdi Györgynéként nem ismerték; amíg élt, *Feri Rozi*-ként emlegették, következésképpen ha ragadványneve nem kerül rá a gyászjelentésre, a legközelebbi hozzátartozóin és a szomszédokon kívül nem megy el a temetésre senki. (Menye szóbeli közlése.) – A példákat tovább sorolhatnám, de aligha szükséges, csak azt említem még meg, hogy sem a pontos lakcím, sem a foglalkozás vagy munkahely megjelölése nem elegendő ezekben az esetekben.

Noha az itt közölt ragadványnevek motivációjának, nyelvi eszközének, szerkezetének stb. a vizsgálata nem célom és nem is feladatomban, azt azért mindenképpen meg kívánom jegyezni, hogy az asszonyok gyászjelentésében a hozzátartozók általában kétféleképpen jártak el. Ha férje ragadványnevével emlegették az elhunytat, akkor a *-né* képzős név után tették zárójelbe a férj ragadványnevét [pl. *Szmodics Józsefné (Köles)*, özv. *Szerdahelyi Lászlóné (Vidor)*, *Németh Józsefné (Fákszi)*], ha viszont saját ragadványnevet viselt, leánykori neve után vagy annak helyére írták [pl. özv. *Horváth Boldizsárné* szül. *Mihalecz Erzsébet (Kanczér Bözsi)*, özv. *Bagonyai Györgyné (Tököli Mari)* stb.]. A kerek zárójel mindig azt jelzi, hogy nem hivatalos névről van szó.

4. Mindezek után egyéb szólító-, illetőleg említőnévvel is találkoztam [özv. *Horváth Istvánné (Vera néni)*, *Hernek Pálné (Etus)*, özv. *Kálmán Menyhértné (Kati mama)*, *Miklós Józsefné (Mari néni)* stb.], amelyek ugyan nem tartoznak dolgozatom témájába, azért említem meg őket, hogy érzékeltessem, sem ezek, sem a mindenki számára nyilvánvaló ragadványnevek kinyomtatásán itt senki meg nem ütközik, a nem zalai olvasóban meg éppenséggel olyan érzést keltenek, mintha errefelé mindenki ismerne mindenkit, akár csak Mikszáth novelláiban és kisregényeiben a Palócföldön.

ÖRDÖG FERENC

Népi disznótartás Szútoron (Gömör megye)

A disznótartás jelentősége. Szútor magyar falu Rimaszombat közelében, a Rima és a Balog folyó völgyét elválasztó erdős dombságon. Határa az 1728. évi dicaösszeírás szerint hegyes, a trágyázásra nagyon rászorul, s közepes termés esetén a vetőmagon felül két magot ad csupán (ILA BÁLINT, Gömör megye. 4. Bp., 1969. 111).

BÉL MÁTYÁS Notitiája a serkei járás számos falujáról szólva kiemeli a makkot bőven termő tölgyeseket és a sertéshizlalás kedvező lehetőségét. Ezek közé tartozik Szútor is, melynek vízben szűkölködő határát "tölgyes erdők osztanak fel" (BÉL MÁTYÁS, Gömör vármegye leírása. 1749. Debrecen, 1992. 80). Tölgyes erdeinek köszönhetően Szútoron egész történelme folyamán kiemelkedő jelentősége volt a sertéstartásnak. Gömör megye déli erdős vidékein a sertéstartás és hizlalás sokkal fontosabb gazdasági ágazat, mint Észak-Gömör fenyves és bükkös övezeteiben (ILA BALINT i. m. 1. Bp., 1976. 398, 406). A sertésállomány létszáma és hizlalása egészen a 20. század elejéig a makkos erdők nagyságától, hozamától függött.

A tenyésztett sertésfajták. Dél-Gömörben az 1850-es években kezdődött az első jelentős fajtaváltás. Addig kizárólag a nagy testű, vörös szőrű szalontai fajtát tenyésztették. Kiadósabb volt a szalonnája, ízletesebb a húsa, mint a kisebb testű, zsírosabb mangalicának, de a hizlalása is hosszabb időt kívánt. A szalontai disznót a gömöri magyarság *magyar disznó*-nak nevezte, szemben az észak-gömöri hegyekben honos fajtával, amelynek *lengyel disznó*, *hegyi disznó* volt a neve (PALÁDI-KOVÁCS ATTILA, A Barkóság és népe. Miskolc, 1982. 45). Dél-Gömörben 1867 táján a régi szalontai fajtát és a mangalicát is tenyésztették, de akkor a mangalica már kezdte kiszorítani a régi vörös disznót (Gömör és Kishont törvényesen egyesült vármegyék leírása. Szerk. HUNFALVY JÁNOS. Pest, 1867. 210). A 19. század végére a fajtaváltás befejeződött, s a BOROVSKY SAMU szerkesztésében megjelent megyemonográfia szerint csak itt-ott lehetett látni a csaknem teljesen kipusztult *szalontai disznó* kereszteződéseit (Gömör-Kishont vármegye. Bp., é. n. 212). Közli a kötet azt is, hogy a disznónyájak egész éven át az erdőségekben legelnek, s a hizlalás makkoltatással történik.

Szútoron az 1910–20-as években kizárólag mangalicát, *manga fajtá*-t tartottak. Később akadt *babos disznó* is, tarka fajta keverék. "Az igazi manga mind szőke és göndör". Az 1930-as évekig angol disznót nem is láttak; ragaszkodtak a mangalica fajtához az 1950-es évek elejéig. Utána még tíz-húsz évig akadt *manga* is, de a környék állami és szövetkezeti gazdaságai áttértek az angol hússertések tenyésztésére.

A fajtaváltás és a házi hizlalás a Sajó és Rima fátlan lapályán jóval előbb polgárjogot nyert. Hét faluról 1851-ben írják, hogy sok kukoricát termeszt és "... a héthi sertés még sohasem volt makkon, csak otthon hizlaltatik" (FÉNYES ELEK, Magyarország geographiai szótára. 2. Pest, 1851. 105).

A disznótartás mértéke. Az 1895. és 1911. évi állatösszeírás a február végi állapotot tükrözi, azaz a hízott disznók levágása és a malacozás közötti időszak állományát, a *maglók*-at tünteti fel. Szútoron 1895-ben az állattartó gazdák száma 30, a sertések száma 192 volt, ami azt jelenti, hogy gazdaságonként átlagosan legalább 6 disznót tartottak a tél végén. A falu népessége 1900-ban 346 fő volt, amihez tudni kell, hogy annak felét már akkor is a cigányság, illetve a zsellérek, pásztorok családjai tették ki. A cigányok nem tartottak sertéseket (Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat 1 [1902]: 228–29; 41 [1913]: 470).

Az egyes gazdaságok sertésállománya a mindenkori malacozástól függött. Legtöbb gazda tartott az 1930-as években 2–3 *fias disznó*-t, s nevelte annak malacait. Az állomány nagysága évszakonként is váltakozott, legnagyobb nyáron és ősszel volt minden gazdaságban. Akadtak olyan gazdák, akik jóval több sertést tartottak, mint a többiek, s jelentősen túllépték a gazdaságonként számolható 10–15-ös átlagot. Például Bógyi József gazdának az 1930–40-es években annyi disznaja volt, hogy "számát sem tudta".

A gazdaságok többsége piacra, eladásra is tartott sertéseket. Rimaszombat, Rimaszécs, Putnok vásárain választási malacot éppúgy el tudtak adni, mint hízónak való süldőt. A makkon hizlalt disznókból szintén került a vásárookra. Eljöttek érte az észak-gömöri szlovákok és szekéren szállították lakóhelyükre a hízott disznót. Szalonnát, füstölt sonkát is jó áron lehetett eladni a városokon, de erre ritkán került sor. Disznót vágni mindenki a családja számára szokott.

Legelő, legeltetés. Szűtor határát 1952-ig három nyomásban művelték. Addig maradt fenn az ugartartás, ami nélkül nem termett volna a sovány határ. Évszázadok óta az ugarban legeltették a disznónyáját, meg a nagy csapatokban kihajtott libákat is. Télen kihordták rá a *ganaj*-at (istállótrágyát), és az őszi vetésig háromszor megszántották. Mindig őszi búzát vetettek a frissen feltört, pihentetett földbe. A *disznónyáj* naponta hazajárt. Itatókútja nem volt. Napközben a patakról ivott, s a patakban hűsítette magát a nyáj. A patakot el szokták rekeszteni, hogy a libáknak is több vizük legyen.

Szűtornak 1890–1910 tájékán két disznónyája és két kondása volt. A *nyáj*-ban jártak a *magló disznók*, a *fiasok*, az *anyakocák*, a *malacok*, a *süldők*. Télen és tavasszal az ugaron élt, nyáron a patak mellett, hordás után mehetett a felszabadult tarlóra, a másik nyomásba, s ősszel, télen azt túrta. A másik csapatot *makkos kondá*-nak nevezték, mert az ősztől az erdőre, a Szűtort körülölelő tölgyesekbe járt, amíg csak el nem fogyott a makk. Akkor sorban levágták a meghízott disznókat, és a konda gyorsan elfogyott.

Rendszeresen fogadtak az erdejükben egy-egy alföldi makkos kondát is. Az 1910-es évekig Debrecenből hajtottak kondákat a bérbbe vett makkos erdőbe. A "debreceni konda" kint hált az erdőn. Karácsonyra meghízott és "hazament Debrecenbe".

Szűtorban a *disznónyáj*-nak és a *makkos kondá*-nak a pásztorát egyként *kondás*-nak nevezik.

Kondásélet. Szűtor kondásai az emlékezettel elérhető időben mindig magyarok voltak; szlovák vagy cigány kondásra nem emlékeznek. Ez a pásztorfoglalkozás is századok óta apáról-fiúra öröklődött, a gömöri kondások beleszülettek a pásztoréletbe. A kondásnak mindig a családjából került ki a *bojtár*-ja. Családjával együtt az úrbéresség tulajdonában álló *pásztorház*-ban lakott a falu szélén. Az úrbéres gazdaközösség Szent Mihálytól (szept. 29.) Szent Mihályig szokta felfogadni. Munkájáért *kommenció*-t kapott, amit neki és feleségének kellett összeszedni a gazdáktól.

A kondás a falu cselédje volt, s az úrbéres gazdák lenézték a mesterségét. Egymás között házasodtak, még a juhászokkal, csordásokkal se nagyon keveredtek.

A kondások télen-nyáron kihajtották a *nyáj*-at és a *kondá*-t naponta. Egész éven át csak egyszer maradhattak otthon, karácsony első napján. A "makkos disznó"-val járó kondások *fokos*-t, *baltá*-t hordtak magukkal. Félelmetes fegyver volt a kezükben, mert igen pontosan tudták célba dobni. Baltával védelmezték magukat a kondához keveredő vadkanokkal szemben is. Saját disznáikra a kondások *pergő*-t tettek, hogy mindig tudják merre jár. A többinek nem volt a nyakában semmi.

Mindkét kondás *kürtöl*-t reggelente, amikor a falun végig haladva összegyűjtötte a nyáját. Szarukürtöt csinált magának a "magyar ökör" szarvából. A kondásnak barkóca fából készült *binkós bot*-ja, szépen forrott *gancsos bot*-ja volt, meg *karikás ostor*-a a disznók tereléséhez. Szépen kifaragta, cifrázta a karikás ostor szilfafából készült rövid nyelét. A szűtori kondások a *karikás* hosszú szíjkorbácsát 6–8 ágból fonták, és azt is díszítették. Élelmüket vállra akasztott, "keresztbe felvett" bőrtarisznyában vitték magukkal a legelőre. A tarisznyszerűre csatolták fel az ivókanalat, a szépen faragott csanakot, amivel a forrásokból ivóvizet merítettek maguknak.

Kocatartás. Az anyakocának kiszemelt jószágot 7–8 hónapos korában "bebúgatják", s akkor egy éves korában már *fias*. Amelyik koca "jó fias disznónak" bizonyul, azt 4–5 éves koráig tartják meg tenyésztési céllal. Fontos, hogy minél többet malacozzon, fiait ne bántsa, rendesen szoptassa. Az anyakocákat évente kétszer szokták "bebúgatni". A koca vemhessége négy hónap (pontosan 116 nap). Vemhessége idején *hasas disznó* a neve, amikor "megfial" *fias disznó*-nak nevezik. Legjobb a *tavaszi malac*, elfogadható a *nyári malac* is, de az *őszi, téli malac*-ra már hideg van.

A disznókat 1952-ig a legelőn, a nyájban fialtatták. Akkor még a malacokat kosárban, szekéren vitték haza, az anyadisznó meg ment utánuk. Házi tartás esetén a disznóólban történt a fialás, – ellető kutricák egyetlen gazdaságban sem léteztek. A fias kocával és a hízóval volt leginkább dolguk. Hívó szavuk a *kucu-kucu*, terelő, hajtó szó a *hujj ki, hujj be*.

Kantartás. A kanok kijártak a legelőre, együtt a disznónyájjal. Legalább 3–4 kan kellett a főként *magló disznó*-kból összeálló *nyáj*-hoz. A kondás figyelte a legelőn szabadon párosodó sertéseket, s megvitte a hírt a *magló disznó* gazdájának. A gazda szalonnát, kolbászt, ritkábban pénzt adott neki, amikor meghallotta a hírt, hogy "megbúgott a disznó". Ittak rá egy-egy kupica pálinkát, egy-két pohár bort.

Tenyészkant, tenyész bikát az *úrbéresség*, azaz a nyájtartó gazdaközösség tartott. Gondozásuk rendszerint a pásztorokra hárult. A kanokat a kondás gondozta, s az úrbéresség fizetett érte. Megesett, hogy a kondás nem vállalta a kanok gondozását. Olyankor valamelyik gazda vállalta magára a "kantartás"-t.

A kan 1 éves korától 3 éves koráig maradhatott tenyésztésben. Akkor már *hamis* (harap), nehéz vele bánni. A tenyésztésből kivont kant eladták "kanul" vagy kiherélés után. Fügei Szabó József nevű kondásuk a "nagy kant" is kiherélte. Herélés előtt erős rudakkal nyomták le és fordították a hátára. Legalább 5–6 férfi kellett a

lefogásához. Először egy erős karót tettek a szájába keresztbe, majd a hátsó lábait kapták el.

A kandisznónak a kondás szokott nevet adni. (A kocák és a sertések általában nem kapnak személynévet.) A tenyészkánok rendszerint férfinévet vagy tulajdonságra utaló nevet kaptak (pl. *Gábor, Gyuri, Pajkos, Magos*).

Malac- és süldőtartás. A disznó kicsinye a születéskor *malac, szopós malac* egészen 8–10 hetes koráig, amikor elválasztják az anyjától. Akkor már *választási malac* a neve, amelyik megél a válún. Ebben a korban lehet leginkább adni, venni. Könnyű a szállítása, akár zsákban is elvihetik a hátukon. Vásárokon mindig sok szegény ember keresett vételi szándékkal "választási malac"-ot. Hat hónapos koráig még malac a neve, attól kezdve lesz *südő, südő malac*. A szútoriak malacot csak eladni szoktak; venni nem, mert mindig volt a faluban elegendő szaporulat.

A kismalacnak legtöbb gazda elszedte a *farkasfog-át*, ha volt neki. Kis harapófogóval, csípőfogóval szokták elcsípni, összeroppantani. *Szopós mala*-cnak ellenőrzik a fogazatát, s elveszik a nagy fogát, hogy szopás közben ne sértse az anyadisznó *csicsi-ját*.

A *nyári malac*-ot "megjegyezték" a gazdák, azaz tulajdonukat megjelölték. Vagy a fülét "csípták ki" vagy a hátára tettek jelet olajfestékkel (piros, zöld, kék, fehér színnel), esetleg szekérkenőccsel.

A malacot még "szopós korában" kellett kiherélni. Legcélszerűbb 3–4 hetes korában, de előfordul még "südő korában" is. Malachereléshez sok gazda értett a faluban. Az ügyetlenebbek a kondást kérték meg rá. A malacot a hátára fordították, a gazda vagy a fia lefogta, míg a herélő egy éles késsel kivágta. Utána megköpködte, kevés disznózsírral megkenete a sebet, és elbocsátotta a malacot. Ezért a munkáért nem szoktak fizetni. Egy kis pálinkát, *áldomás-t* ivott rá a herélő és a gazda, s azzal el volt intézve. Pénzt vagy egyéb fizetséget a kondásnak nem adtak a műtétért.

Hizlalás makkon és háznál. A szútoriak felfogása szerint "hízóba" [fogni] legalkalmasabb az egyéves disznó. Annak lesz a legjobb szalonnája és sonkája. Az öreg disznót nem szívesen hizlalják, mert annak már rágós a húsa. Ezért inkább el szokták adni. Hizlalásra az *ártány* alkalmasabb, mint a *koca*, mert az utóbbi hizlalás közben könnyen elveszti az étvágyát. (Miskárolni, petefészket kivetetni nem szokták, ennek lehetősége fel sem merült.) Kocát is hizlaltak, de "az ártány a jobb hízó" – mondják meggyőződéssel a helyi öregek. Az 1910-es évekig *makkos kondá*-ban híztak meg a szútori disznók. A *konda* makkhullástól mindig az erdőt járta. *Konda*-nak a makkra járó, hízóba fogott sertések seregét nevezték. Többségében ártányokból tevődött össze, de "került benne néhány öreg koca is". Századunk elején kizárólag *manga disznó-t, manga fajta-t* tartott a falu népe.

A makkoltatás a község úrbéri gazdaközösségének erdejében történt. Minden gazda tulajdonhányada szerint hajthatott több-kevesebb hízót a *makkos kondá*-ba, s a főként *magló*-kból álló *disznónyáj*-ba is. Aki nem volt "jogos", s aki legelőjogán felül akart disznót küldeni az erdőre, pénzt fizetett a makkolásért az úrbéresség pénztárába. A szútoriak kondája naponta hazajárt az erdőről. Csak a "debreceni konda" volt "kint háló". 1910 körül szűnt meg a makkos konda, mert akkor már nem

engedték tovább az "erdőt túrni". Attól kezdve 1952-ig zsákba gyűjtve, háton vagy szekéren hordták haza a makkot. Még vermelni is szoktak. Az így tárolt makkot főként disznóhizlalásra fordították, de jutott belőle a marhának is. Makkot és *suská*-t (gubacsot) már a 19. században is nagy mennyiségben gyűjtöttek össze a dél-gömöri tölgyesekben.

Hízó disznó részére *hidas*-t, azaz lábakon álló, hídlásolt padlóval, beépített vályúval, s a vályú fölött felnyitható ajtóval épült szűk ólat rendszeresítették. Helybéli ácsok, faragók készítették bárdolt tölgyhasábokból.

A háznál tartott hízót – s az 1952. évi kollektivizálás után már csak az volt – naponta háromszor szokták étetni. Házi hizlalás esetén főként *moslék*-on tartják, amit reggel 5 órakor, déli 12 órakor és délután 6 óra tájban öntenek elé. Moslékba gyűjtik a kenyérmaradékot, a *kenyérhaj*-at. Legalább száz esztendeje tartozéka a mosléknak a főtt burgonya is. Ősszel sok főtt répát és tököt adnak a disznónak (marhatók, disznótök). A moslékra árpa- vagy kukoricadarát, korpát hintenek. A hizlalás végső szakaszában kap rendszeresen csöves-, majd szemes kukoricát a hízó.

A házi hizlalást szeptember elején, többnyire Egyed napján kezdik el, akkor zárják be a *hízó*-t a *hidas*-ba. Sok portán *rajcsúr*-nak nevezett kifutó, elkerített szabad terecske tartozik a disznóólhoz, sőt a hidashoz is. A disznó mozgását nem gátolták nyakába helyezett fakerettel, járommal. Nincs emléke a disznó kikötésének, pányvás tartásmódjának sem. (Lásd ehhez SZABADFALVY JÓZSEF, A sertés Magyarországon. Debrecen, 1991. 149–151.) A disznóvályú hagyományosan tölgyfából készült, csak az 1960–70-es években jelent meg a *cementvályú*. Vályút legtöbb gazda magának csinált. A disznóól és a hidas felett rendszerint *tyúkól*, *tyúkház* is található.

Előfordul, hogy a hízóba fogott disznó "nagyon túr" és rág. Ebben az esetben drótot tesznek az orrába. "Átszúrják *ár*-ral és karikába kötyik a drótot". Előfordul, hogy négy-öt drótkarika van már a hízó orrán. Ezt a műveletet legtöbb gazda meg tudja csinálni, csupán a disznó lefogásához kell segítséget hívnia.

Hízóba fogott kocával, illetve a nyájjal télen is kijáró kocával szokott előfordulni, hogy elveszett az étvágya. Régebben húst adtak az étvágytalan sertésnek. Megvették a cigány rossz lovát, levágták, és annak a húásával etették egy darabig, amíg visszatért az étvágya. (Lásd ehhez HALÁSZ PÉTER, Az állati fehérje jelentősége a hagyományos sertéstartásban: Agrártörténeti Szemle 12 [1970]: 381–4.)

*

Hely hiányában nem folytatható ez a közlemény a disznóvágás és -feldolgozás műveleteinek leírásával, ahogy azt Balogh József (szül. 1895-ben, Szútoron) és felesége, Mészáros Rozália 1978-ban e sorok írójának elmondotta. Szútor disznótartásáról ma már egyébként sem rajzolható olyan árnyalt kép, mint amelyet HAJDÚ MIHÁLY adott Népi disznótartás Szeghalmon c. példaadó és a további kutatást inspiráló dolgozatában (Sárréti írások. Szerk. MIKLYA JENŐ. Szeghalom, 1965. 119–32). Mégis hasznos lehet, mert a lokális és táji keretezésű adatgyűjtést érdemes tovább folytatni, s levéltári forrásokkal kiegészíteni, történetileg elmélyíteni. (Lásd Cs. SZABÓ ISTVÁN, Sertéstartás a békési Sárréten és peremvidékén. Debrecen, 1992.) A disznótartás népünknek olyan ősi és jelentős gazdasági tevékenysége, amely az átfogó néprajzi témamonográfia, SZABADFALVI idézett művének ismeretében is

további kutatást érdemel. Jelentőségének, szerepének feltárása nélkül aligha érthető egy-egy szűkebb táj gazdasági tevékenységének rendszere, az ott élő közösségek életmódja, kultúrája.

Pásztorokultúránk, s benne a sertéstartás hatott a szomszéd népek gazdálkodására is. Gömörben például a szlovák pásztorterminológia magyar kölcsönszavai között megtalálható a disznótartás számos terminusa: *kondáš*, *gondáš*, *balta*, *fokoš*, *gazda*. (GALLO, JÁN, *Obecni pasteri v Gemeri: Gemer 2. Národopisne štúdie, Rimavská Sobota, 1976. 232–3*; PALÁDI-KOVÁCS ATTILA, *A gömöri magyar pásztorkodás: Ethnographia 88 [1977]: 408–9*.) Ez is hozzátartozik a szűtori – s tágabban véve a dél-gömöri – népi disznótartás történetéhez.

PALÁDI-KOVÁCS ATTILA

Sajátos névváltoztatások a 16. században

A névváltoztatás a 18. század előtt nem kapcsolódott össze semmiféle formális, hivatalos engedélyezési eljárással, csak azt követően, hogy az állandósult családnév használata kötelezővé vált, illetőleg az anyakönyvezés gyakorlata kiterjedt.¹ Nemigen található ezért a korábbi időkből olyan följegyzés, amely névváltoztatás tényét rögzítené, legfeljebb a nemeslevelek, az armálisok között. A korai névváltozások nehéz azonosításának azonban ez csak az egyik oka. További bonyodalmakat jelent az ugyanazon személyre vonatkozó adatok viszonylag szegényes volta, illetve a személlyel való egyeztetés bizonytalanságai. A név(alak) megszilárdulásának hiánya sem könnyíti a dolgunkat, sok esetben nem tekinthető emiatt névváltozásnak az, ami első megítélésben annak látszik. Mind az elkülönítés nehézségeit, mind a névváltoztatás jelenségét jól példázza a 16. század első felének magyar nyelvű világi írásbelisége (példáimat elsősorban a Középkori leveleink [1541-ig]. Szerk. HEGEDŰS ATTILA, PAPP LAJOS. *Régi Magyar Levéltár 1. Bp., 1991. [1992]* anyagából válogattam [a továbbiakban KL]).

1. Nem tekinthetők természetesen névváltoztatásnak azok az esetek, amikor a különböző neveket nem ugyanazon személy viseli. E "névváltoztatások"-at az utókor, a tudós filológus hozza létre az adatok összekeverésével.

Drágffy Anna (KL 90, 97, 246, 539), Kanizsai László vasi ispán, majd Frangepán Kristóf felesége NAGY IVÁNNÁL hol *Anna-Katalin* (6: 668), hol *Katalin* néven (3: 380–1) szerepel. A korabeli iratokban azonban *Anná*-nak nevezik (MHHD. 38: 270; ETE. 1: 342), sőt saját végrendeletében is eként hívja magát (ETE. 1: 366). *Drágffy Anná*-nak egyébként nem is a keresztnéve, hanem a családnéve

¹A névváltoztatás mint szakszó (vö. BENKŐ, A családnév-változtatás kérdései. Msn. 17 [1948]: 40; NyKk. 2: 306–8) nem is használatos a korai idők névváltozásaira; kérdés azonban, hogy pusztán a kodifikáció hiánya miatt szükséges-e másként nevezni ugyanazt a jelenséget.